

STANOWISKO
XXXVI Zgromadzenia Ogólnego
Związku Gmin Wiejskich Rzeczypospolitej Polskiej
w sprawie
realizacji przez JST zadań oświatowych i ich finansowania

Uczestnicy XXXVI Zgromadzenia Ogólnego ZGWRP - wójtowie i burmistrzowie gmin wiejskich i miejsko-wiejskich, w trosce o prawidłowość i wysoki poziom realizacji zadań oświatowych w naszych gminach, zwracają się do Parlamentu oraz Rządu RP, o debatę dotyczącą zmian w systemie finansowania oświaty, w tym o szczególne zajęcie się edukacją przedszkolną. Od kilku lat obserwujemy dużo szybszy przyrost wydatków oświatowych w porównaniu do niedostatecznego wzrostu subwencji i dotacji przekazywanych z budżetu państwa. Najbardziej jaskrawym tego przykładem jest symboliczna, bo blisko 10 – krotnie niższa dotacja na dzieci 3-5 letnie w przedszkolach w porównaniu do rzeczywistych kosztów utrzymania oddziałów przedszkolnych. W realizacji zadań dotyczących oświaty ma pomóc subwencja oświatowa oraz dotacja celowa przeznaczona na zadania związane z wychowaniem przedszkolnym. Niestety, ale otrzymywane w tej formie kwoty z budżetu państwa w coraz mniejszym stopniu pokrywają faktyczne koszty realizacji tych zadań.

W samorządzie gminnym najbardziej kosztowne zadania to:

- prowadzenie i dotowanie szkół podstawowych;
- prowadzenie i dotowanie przedszkoli, oddziałów przedszkolnych oraz innych form wychowania przedszkolnego;
- zapewnienie dowozu i opieki dla uprawionych dzieci i uczniów, w tym dowóz uczniów niepełnosprawnych do specjalistycznych ośrodków.

Obowiązek zapewnienia edukacji przedszkolnej dla dzieci w wieku 3-6 lat, spowodował znaczący wzrost liczby oddziałów przedszkolnych. Koszty tego zadania mocno obciążają budżety samorządów. Zapewnienie adekwatnych środków finansowych do wykonania zadań oświatowych prowadzonych przez samorządy to historia nieustannych negocjacji pomiędzy stroną samorządową i rządową. Jest oczywistym, że sposób finansowania powinien być skorelowany z całym systemem oświaty i zmieniającymi się przepisami prawa, musi zapewnić bezproblemowe prowadzenie zadań oraz uwzględniać dziesiątki nowych regulacji prawnych, z których większość co do zasady winna być skatalogowana i wyceniona.

Dla dzieci 3-5 lat, przy obniżonej do 1 zł opłacie za godzinę pobytu dziecka w przedszkolu ponad godziny bezpłatnego nauczania, pomoc państwa to symboliczna roczna kwota dotacji celowej, wynosząca obecnie 1 506 zł na dziecko. Kwota ta pokrywa niewielki procent potrzeb finansowych i wymaga natychmiastowej zmiany.

Najważniejsze problemy sygnalizowane obecnie przez gminy z obszarami wiejskimi w zakresie prowadzenia zadań oświatowych, to:

1. Część oświatowa subwencji ogólnej powinna nie tylko nadążać za potrzebą finansowania coraz to zwiększających się zadań oświatowych, ale także w coraz większym stopniu pokrywać koszty funkcjonowania wszystkich placówek oświatowych. Powinna także stanowić coraz większy udział w budżecie państwa. Wobec zmian w dochodach JST, gminy nie mogą limitować nakładów na edukację kosztem innych zadań własnych i odwrotnie. Wzrasta także granica udziału finansowania oświaty w budżetach JST.
2. Objęcie pełną subwencją dzieci w wieku 3-5 letnich.
3. Pokrycie 100% kosztów waloryzacji płac nauczycieli szkół i przedszkoli, łącznie z dodatkiem za wychowawstwo w szkołach oraz dodatkowym świadczeniem dla nauczycieli stażystów.
4. Prowadzenie subwencionowania dowożenia dzieci niepełnosprawnych do specjalistycznych ośrodków edukacyjnych.
5. Zwiększenie środków na zapewnienie odpowiedniej opieki psychologicznej oraz nauczycieli wspomagających.
6. Wyasygnowanie w ramach budżetu Ministerstwa Edukacji i Nauki dodatkowych środków na niezbędne inwestycje oświatowe.
7. Rozważenie przejścia przez rząd finansowania wynagrodzeń dla nauczycieli oraz pracowników obsługi szkół, które przywróciłoby racjonalność ekonomiczną i sprawiło, że ten sam podmiot, który kształtuje wysokość wynagrodzeń byłby odpowiedzialny za skutki podejmowanych przez siebie decyzji.

Brak zmian w finansowaniu przedszkoli, od roku 2017, jak również fakt wieloletniego niedoszacowania subwencji oświatowej, ma ogromny wpływ na jakość edukacji w szkołach i przedszkolach, a konieczność ciągłego zwiększania bieżących kosztów realizacji zadań oświatowych negatywnie wpływa na możliwości gmin w zakresie wyasygnowania środków własnych na udział w realizacji zadań w inwestycjach.

W związku z powyższym wzywamy do szybkiego podjęcia działań mających na celu zmianę systemu finansowania oświaty, ze szczególnym uwzględnieniem narastającego wyzwania jakim jest zapewnienie środków finansowych do prowadzenia wychowania przedszkolnego.

Samorządy od wielu lat domagają się rzetelnej debaty w zakresie prawa oświatowego, systemu oświaty, właściwej roli i pozycji samorządów w tym procesie, a także odpowiedniego określenia realizacji zadań oświatowych, jako zadania własnego samorządów. Wspieramy słowa wypowiedziane przez obecnego Ministra Edukacji i Nauki: każdy, tzn. państwo i samorząd powinien wiedzieć za co odpowiada i za co płaci. Jesteśmy całkowicie tego samego zdania!

Przewodnicząca
XXXVI Zgromadzenia Ogólnego
Związku Gmin Wiejskich Rzeczypospolitej Polskiej

Anna Grygierek

Warszawa, dnia 23 maja 2022 r.